

HAPARANDA
— HAAPARANTA —

Aspstrandens skolas **Plan mot diskriminering och kränkande behandling**

Verksamhetsformer som omfattas av planen: Grundskola, förskoleklass och fritidshem

Planen gäller: 31 januari 2024 – 31 januari 2025

Grunduppgifter	4
Verksamhetsformer som omfattas av planen	4
Ansvariga för planen.....	4
Vår verksamhetsidé.....	4
Haparanda stads medarbetaridé.....	5
Planen gäller under:	5
Elevernas delaktighet	6
Vårdnadshavarnas delaktighet.....	6
Personalens delaktighet	7
Förankring av planen.....	7
Utvärdering	9
Beskriv hur fjolårets plan har utvärderats.....	9
Delaktiga i utvärderingen av fjolårets plan.....	9
Resultat och analys av trygghetsenkäterna hösten 2023:.....	10
Svarsfrekvens:	10
Partiell redovisning av enkätsvar från årsgrupperna i F-3:	10
Analys av enkätsvaren, åk F-3:	14
Partiell redovisning av enkätsvar från årsgrupperna i 4-6:	16
Analys av enkätsvaren, åk 4-6:.....	19
Jämförelse mellan tidigare års enkätsvar och årets enkätsvar.....	23
Särskilda insatser	23
Årets plan ska utvärderas senast.....	24
Beskriv hur årets plan ska utvärderas	24
Ansvarig för att årets plan utvärderas.....	24
Främjande insatser	25
Skolans värdegrund	25
Höstfest	26
Vänskapsveckan	27
Studiero	28
Rastverksamhet.....	29
Aktiviteter mellan årsgrupperna	30
Klassråd, elevråd, matråd, föräldraråd.....	31
Kom-klädd-som-du-inte-brukar-dag.....	32
Aspstranden läser	33
Kartläggningsmetoder	34
Områden som berörs i kartläggningen.....	34
Hur eleverna har involverats i kartläggningen	34
Hur personalen har involverats i kartläggningen	34
Förebyggande åtgärder	35
Värdegrundsarbete i den dagliga undervisningen	35
Rutiner för akuta situationer	36
Policy	36

Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling	36
Personal som elever och föräldrar kan vända sig till:.....	37
Elevhälsoteamet:.....	37
Rutiner för att utreda och åtgärda när elev kränks av andra elever	38
Rutiner för att utreda och åtgärda när elev kränks av personal.....	39
Rutiner för uppföljning	39
Rutiner för dokumentation	39
Ansvarsförhållande.....	39
Begrepp.....	40
Diskriminering	40
Direkt diskriminering.....	40
Indirekt diskriminering.....	40
Trakasserier och kränkande behandling.....	40
Kränkande behandling.....	40
Sexuella trakasserier	41
Repressalier	41
Diskrimineringsgrunder	42
Kön	42
Könsidentitet eller könsuttryck	42
Etnisk tillhörighet	43
Religion eller annan trosuppfattning.....	43
Funktionsvariation	44
Sexuell läggning	44
Ålder	45

Grunduppgifter

Verksamhetsformer som omfattas av planen

Aspstrandens skolan

Ansvariga för planen

Jarko Tuisku, rektor

Vår verksamhetsidé

Glädje som grund, ordning som stöd och kunskap som mål.

Haparanda stads medarbetaridé

	 HAPARANDATORNIÖ	
VERKSAMHETSIDÉ	MEDARBETARIDÉ	LEDARIDÉ
HAPARANDA ÄR ETT UNIKT INTERNATIONELLT SAMHÄLLE I UTVECKLING Vi genomför det politiska uppdraget inom utbildning, social omsorg och samhällsbyggnad Vi skapar förutsättningar för kreativt och aktivt kultur- och friluftsliv samt ett expansivt näringsliv Vi har respekt och förståelse för mångfald, är öppna och tillgängliga för alla och har medborgardialog i fokus Vi arbetar resurseffektivt, med säkerställd kvalitet och rättvis behandling, för nuvarande och kommande generationer som bor och verkar i Haparanda	Jag har ett tydligt uppdrag, får stöd, personlig utveckling och bidrar till en god arbetsmiljö Jag tar ansvar, visar respekt och uppfyller mina åtaganden Jag tar ansvar för en hållbar utveckling. Jag föreslår förbättringar och medverkar i genomförandet. Jag är Engagerad – bidrar till en lärande organisation och delar med mig av min kunskap Serviceinriktad – visar alltid ett gott bemötande och har medborgaren/kunden i fokus Lojal – med verksamheten Flexibel, kreativ och kritisk – gör bedömningar och väljer lösningar utifrån kundens och verksamhetens behov Ambassadör för verksamheten	Som ledare arbetar jag mål- och resultatstyrt, säkerställer att verksamhetsiden hålls levande och de politiska målen uppfylls. Som ledare skapar jag förutsättningar för medarbetarna att utvecklas, göra bedömningar, välja lösningar och agera därefter med kunden i fokus. Jag är Öppen - bjuder in till dialog Nytänkande – driver utveckling och genomför förändringar Modig - har mod att ta risker och provar gärna nya idéer Engagerad - har kraft att driva igenom det vi tror på Tydlig - i uppdrag och budskap

Hur Aspstrandens skolas personal arbetar med medarbetaridén

	Haparanda stad	<h1>Vår värdegrund</h1>	
På den här arbetsplatsen arbetar vi så här med Haparanda stads medarbetaridé:			
VÄRDEGRUND			
<ul style="list-style-type: none">- Vi visar upp ett artigt, trevligt och professionellt förhållningssätt.- Vi tar oss tid att uppmärksamma alla.- Vi bjuder in till samverkan och dialog.- Vi är öppna för förändringar, vi vågar prova nya idéer.- Vi pratar positivt om verksamheten och vårt arbete.- Vi ser hela vår arbetsplats som allas arbetsplats.- Vi lyssnar på alla och delar med oss till andra.- Vi har höga förväntningar på såväl elever och föräldrar, som också alla som arbetar inom organisationen.- Vi är lyhörda för barnens önskemål.- Vi har en tydlig och enhetlig struktur i vår undervisning.			

Planen gäller under:

2024-01-31 - 2025-01-31 Läsåren 2023/2024 – 2024/25

Elevernas delaktighet

Aspstrandens skola vill att varje elev ska trivas i skolan och känna sig uppskattad och omtyckt av andra elever och av skolans personal. Aspstrandens skola vill att eleven respekterar andra, visar hänsyn, gott uppförande och att eleven möts av respekt och hänsyn från skolans personal och av andra elever.

Om eleven någon gång blir utsatt för mobbning, våld, hot eller kränkande behandling vill vi att denne omedelbart kontaktar en vuxen på skolan som denne känner förtroende för. Ser eleven att någon annan elev är utsatt för kränkande behandling kan denne hjälpa honom/henne genom att berätta vad denne sett för en vuxen i skolan.

Så här arbetar skolan med att hålla eleverna delaktiga och aktiva i arbetet med vår plan mot diskriminering och kränkande behandling:

- Genom regelbundna samtal i klasserna kring trivsel, ordning och trygghet.
- Klass-, elevråd- och matråd.
- Konkret arbete med värdegrunden (t.ex. samtal, övningar, samlingar, rollspel och temaarbeten) i den dagliga verksamheten.
- Utvecklingssamtalen, där elevens klasslärare tar upp frågor som rör elevens trivsel, trygghet och kamratrelationer i skolan.
- Elevhälsoteamet genomför olika proaktiva satsningar (t.ex. värdegrundsarbete, arbete om kamratskap) på individ- och klassnivå.
- Trygghetsenkät en gång per läsår.

Vårdnadshavarnas delaktighet

Vårdnadshavaren har ett stort ansvar. Om skola och hem visar tydligt att de tar avstånd från kränkande behandling får detta en positiv inverkan på barnet. Prata med ditt barn om hänsyn och att alla är olika men lika mycket värda. Är någon i klassen utsatt? Är någon ensam och utfryst?

Om vårdnadshavaren misstänker att det egna eller någon annans barn utsätts för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling – kontakta elevens lärare, någon bland personalen eller skolans rektor. Om vårdnadshavaren misstänker att dennes barn utsätter andra för kränkande behandling råder vi dig som vårdnadshavare att göra helt

klart för barnet att du inte accepterar någon form av kränkande behandling och att du ser mycket allvarligt på ett sådant beteende. Även i detta fall är det bra att vårdnadshavaren kontaktar det egna barnets lärare eller skolans rektor. Vi ska **alla** hjälpas åt att skapa en skola där alla trivs och har det bra.

Under utvecklingssamtalen är hänsyn, trygghet, respekt och studiero en punkt som diskuteras utifrån ett föräldraperspektiv.

Personalens delaktighet

Aspstrandens skolas plan mot diskriminering och kränkande behandling ska gälla överallt och för alla på Aspstrandens skola. Personalen på Aspstrandens skola är delaktiga i arbetet med att revidera skolans plan mot diskriminering och kränkande behandling genom analys av trygghetsenkäten 2023, utvärdering av föregående års plan och vidare diskussioner om hur vi utvecklar skolans arbete i såväl förebyggande och åtgärdande syfte.

Eleven kan förvänta sig att personalen bemöter det med respekt, att personalen bryr sig om denne och kommer att göra allt för att hjälpa om eleven råkar illa ut, att personalen kommer att ingripa mot alla former av kränkande behandling eller tilltal. Föräldrar kan förvänta sig att personalen arbetar för att eleven känner trygghet och att personalen arbetar för en trygg och säker arbetsmiljö, att personalen ingriper mot kränkningar och att vi tar kontakt med föräldern om något händer.

Personalen på Aspstrandens skola utarbetar förslag på åtgärder (läs avsnittet *främjande insatser*) som ska stärka tryggheten i klasserna och skolan, bland eleverna. Varje vecka träffas arbetslagen (F-3, 4-6 och fritidshemmet) för planering. Under dessa möten diskuteras elevernas trygghet och trivsel.

Förankring av planen

När planen mot diskriminering och kränkande behandling fastställts går varje lärare igenom den med eleverna i varje årskurs. Planen publiceras på skolans lärplattform, InfoMentor, samt via Haparanda stads hemsida - så att alla föräldrar och anhöriga ska kunna ta del av den. Vidare kan planen introduceras eller lyftas upp under t.ex. föräldramötena i början av läsåret och/eller under utvecklingssamtalen. På så sätt blir alla välinformerade om planen och skolans syn på konsekvenserna av kränkande behandling och diskriminering. På skolan förs ständigt återkommande samtal om respekt, hänsyn, vänskap, relationer och diskrimineringsgrunderna. Det är viktigt att eleverna är delaktiga

och att de får komma med konstruktiva förslag när problem uppstår - på så sätt hålls planen levande löpande under läsåret. Personalen är uppmärksamma på kamratrelationerna i klassen och diskuterar samt arbetar främjande med trivsel och förhållningssätt med eleverna.

Utvärdering

Beskriv hur fjolårets plan har utvärderats

Analysarbete av trygghetsenkäten 2023 samt utvecklingsarbete kring hur vi kan utveckla Aspstrandens skolas förebyggande arbete med diskriminering och kränkande behandling, genomfördes den 6 december 2023.

Den 5 februari 2024 träffades Aspstrandens skolas föräldraråd. Under specifikt detta föräldraråd diskuterades trygghetsenkäterna samt hur föräldrarådet ser att Aspstrandens skola kan arbeta vidare mer främjande mot diskriminering och kränkande behandling.

Delaktiga i utvärderingen av fjolårets plan

Aspstrandens skolans personal och representanter ur skolans föräldraråd.

Resultat och analys av trygghetsenkäterna hösten 2023:

Under veckorna 41-43 genomfördes en gemensam trygghetsenkät på alla Haparanda stads skolor. Enkäterna genomfördes klassvis och sammanställdes av stadens skolutvecklare, Jaana Ohtonen.

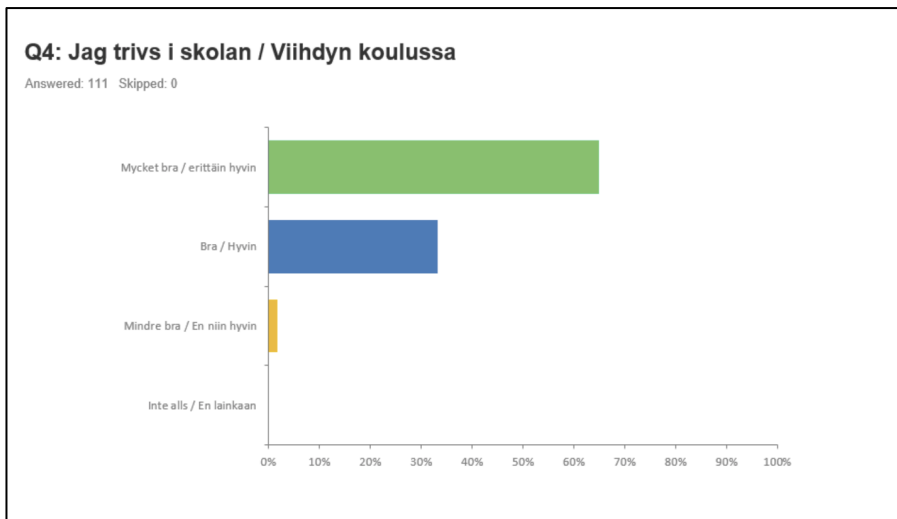
Svarsfrekvens:

F-3: 85 % (111 av 131 elever)

4-6: 92 % (101 av 109 elever)

Totalt på Aspstrandens skola: 88 % (211 av 240)

Partiell redovisning av enkätsvar från årsgrupperna i F-3:

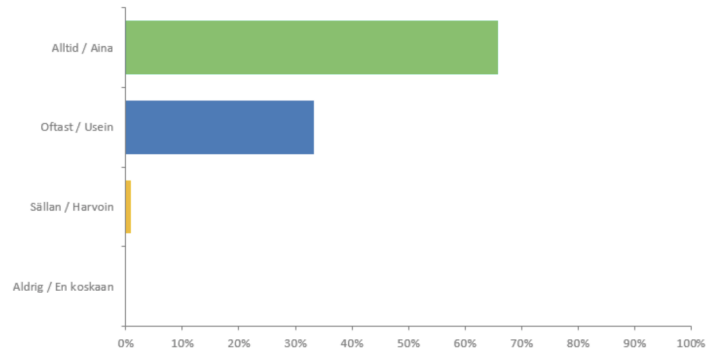

Q4: Jag trivs i skolan / Viihdyn koulussa
Answered: 111 Skipped: 0

ANSWER CHOICES	RESPONSES
Mycket bra / erittäin hyvin	64.86% 72
Bra / Hyvin	33.33% 37
Mindre bra / En niin hyvin	1.80% 2
Inte alls / En lainkaan	0% 0
TOTAL	111

Q5: Jag känner mig trygg i skolan / Tunnen oloni turvalliseksi koulussa

Answered: 111 Skipped: 0

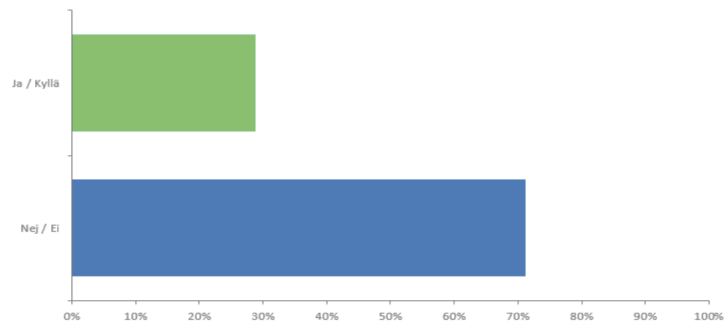
Q5: Jag känner mig trygg i skolan / Tunnen oloni turvalliseksi koulussa

Answered: 111 Skipped: 0

ANSWER CHOICES	RESPONSES	
Alltid / Aina	65.77%	73
Oftast / Usein	33.33%	37
Sällan / Harvoin	0.90%	1
Aldrig / En koskaan	0%	0
TOTAL		111

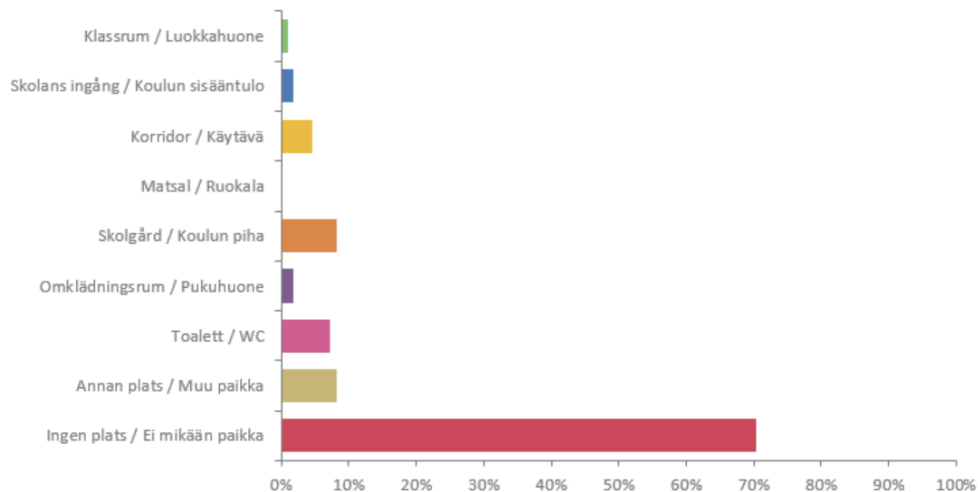
Q6: Finns det platser i skolan som är otrygga att vara på? Onko koulussa paikkoja, joissa on turvatonta olla?

Answered: 111 Skipped: 0

Q7: Exempel på otrygga platser Esimerkkejä turvattomista paikoista

Answered: 111 Skipped: 0

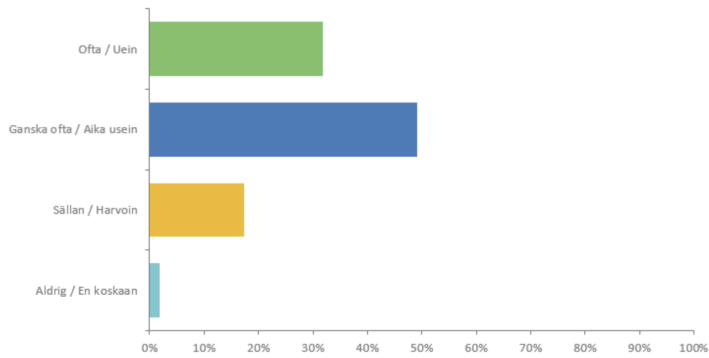
Q7: Exempel på otrygga platser Esimerkkejä turvattomista paikoista

Answered: 111 Skipped: 0

ANSWER CHOICES	RESPONSES	
Klassrum / Luokkahuone	0.90%	1
Skolans ingång / Koulun sisääntulo	1.80%	2
Korridor / Käytävä	4.50%	5
Matsal / Ruokala	0%	0
Skolgård / Koulun piha	8.11%	9
Omklädningsrum / Pukuhuone	1.80%	2
Toalett / WC	7.21%	8
Annan plats / Muu paikka	8.11%	9
Ingen plats / Ei mikään paikka	70.27%	78
TOTAL		111

Q12: Jag får arbetsro i klassrummet. Minä saan luokassa työrauhan.

Answered: 110 Skipped: 1

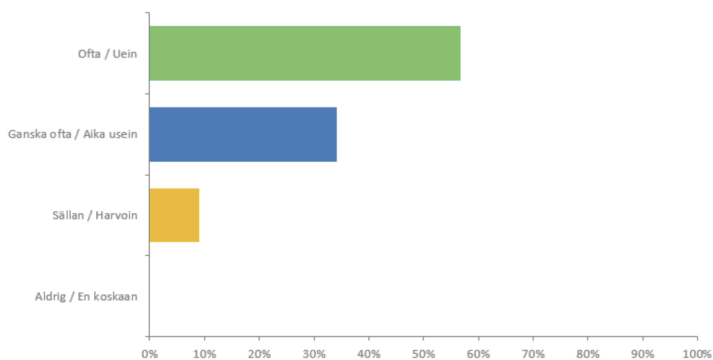
Q12: Jag får arbetsro i klassrummet. Minä saan luokassa työrauhan.

Answered: 110 Skipped: 1

ANSWER CHOICES	RESPONSES	
Ofta / Uein	31.82%	35
Ganska ofta / Aika usein	49.09%	54
Sällan / Harvoin	17.27%	19
Aldrig / En koskaan	1.82%	2
TOTAL		110

Q13: Jag ger andra arbetsro i klassrummet. Minä annan luokassa muille työrauhan.

Answered: 111 Skipped: 0

Q13: Jag ger andra arbetsro i klassrummet. Minä annan luokassa muille työrauhan.

Answered: 111 Skipped: 0

ANSWER CHOICES	RESPONSES	
Ofta / Uein	56.76%	63
Ganska ofta / Aika usein	34.23%	38
Sällan / Harvoin	9.01%	10
Aldrig / En koskaan	0%	0
TOTAL		111

Analys av enkätsvaren, åk F-3:

Vi ser att en absolut majoritet av eleverna i F-3 känner sig trygga i skolan. De känner glädje, trivsel och samhörighet med varandra. De flesta eleverna känner att de har någon vuxen att prata med och upplever att de har kamrater på skolan. Överlag tycker vi att det är arbetsro i våra klasser. Att man inte upplever arbetsro kan bero på att eleverna kanske har olika uppfattning om vad arbetsro är. Det finns enstaka elever som är ljudkänsliga och kanske upplever att det är högljutt. Vi uppmanar dem att ta på sig hörselkåpor.

Förändring sen förra året: Vi har fått nyrenoverade toaletter där låsen fungerar, det har eleverna upplevt som positivt. För att öka tryggheten i korridorerna borde det finnas vuxna/extra personer som hjälper till före och efter lektioner och i samband med skoldagens slut. Kanske kunde skolan ha skolmormor/morfar? Det fanns ett projekt för några år sedan som vi upplevde bra.

En viktig förutsättning för att kunna skapa trygghet i skolan är att elever, lärare och annan skolpersonal känner ett gemensamt ansvar för eleverna på skolan. För eleverna är det viktigt att se att de vuxna i skolan reagerar när någonting sker, att man följer ordningsregler och att man får information om regler samtidigt.

Vi känner att vi arbetar mycket målmedvetet med trivsel och trygghet på skolan i alla årskurser. Gemensamma aktiviteter för att främja en känsla som gör att våra elever och personal trivs på skolan.

Utvärdering av främjande insatser

Skolans värdegrund

Arbete med skolans värdegrund pågår i det dagliga arbetet.

Det är fortsatt viktigt att all personal som arbetar i skolan ser eleverna på skolan som allas elever. Det är också oerhört viktigt att alla vuxna reagerar och agerar vid negativt beteende bland eleverna.

Höstfest

Väldigt lyckat. Bra uppslutning, fina aktiviteter.

Vänskapsveckan

Vänskapsveckan blev bra. Eleverna arbetade med olika typer av aktiviteter i vänskapens anda under den här veckan.

Kom klädd-som-du-inte-brukar-dag

Fungerade bra. Elever och personal kunde komma klädda som de inte brukar. Fokus togs bort från ett "traditionellt" Halloween-firande, med bl.a. läskigheter. En del var klädda i pyjamas, andra som sagofigurer. Samma vecka pågick och avgjordes också en tävling riktad mot att hålla våra kapprum och toaletter fräscha. Eleverna hjälptes åt under veckan och vi vuxna såg verkligen en klass- och stadieövergripande aktivitet mellan eleverna.

Rastverksamhet

Vi ser att i och med att vi öppnat en rastbod och att vi genomför vuxenstyrda rastaktiviteter har rasterna upplevts mer meningsfulla. Vi ser fortsatt att övergången mellan lektion och rast är en tidpunkt då det behöver finnas personal ute/ i kapprummen för att ta emot eleverna och därigenom förekomma negativa handlingar. Det samma gäller efter rasterna.

Klassråd, elevråd, matråd och föräldraråd

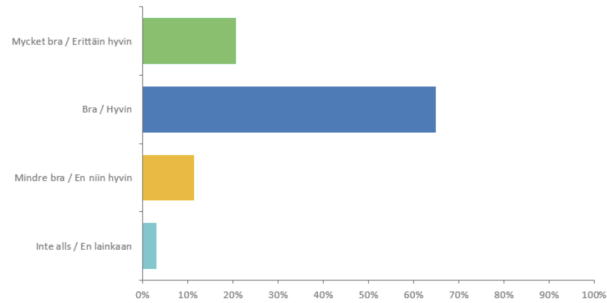
Alla klasser har representanter i klassråd/elevråd och alla årskurser har representanter i föräldrarådet. Föräldrarådet har haft ett varierat antal deltagare under sina möten. Första mötet hösten 2022 närvarade nästan 10 föräldrar för att under läsåret 2022-23 sjunka till 3-4 föräldrar under de sista föräldrarådsmötena.

Klassråd, elevråd och matråd är i gång på skolan.

Partiell redovisning av enkätsvar från årsgrupperna i 4-6:

Q4: Jag trivs i skolan. Viihdyn koulussa.

Answered: 97 Skipped: 4

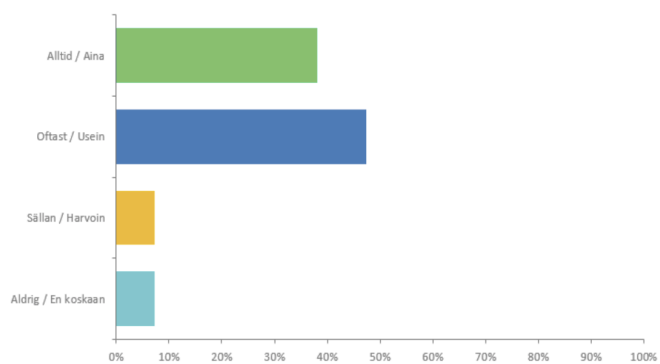
Q4: Jag trivs i skolan. Viihdyn koulussa.

Answered: 97 Skipped: 4

ANSWER CHOICES	RESPONSES
Mycket bra / Erittäin hyvin	20.62% 20
Bra / Hyvin	64.95% 63
Mindre bra / En niin hyvin	11.34% 11
Inte alls / En lainkaan	3.09% 3
TOTAL	97

Q6: Jag känner mig trygg i skolan. Tunnen oloni turvalliseksi koulussa.

Answered: 97 Skipped: 4

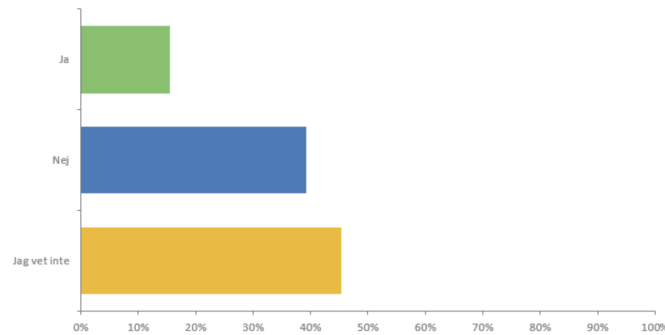
Q6: Jag känner mig trygg i skolan. Tunnan oloni turvalliseksi koulussa.

Answered: 97 Skipped: 4

ANSWER CHOICES	RESPONSES	
Alltid / Aina	38.14%	37
Oftast / Usein	47.42%	46
Sällan / Harvoin	7.22%	7
Aldrig / En koskaan	7.22%	7
TOTAL		97

Q7: Finns det platser i skolan som är otrygga att vara på? Onko koulussa paikkoja, jotka koet turvattomaksi?

Answered: 97 Skipped: 4

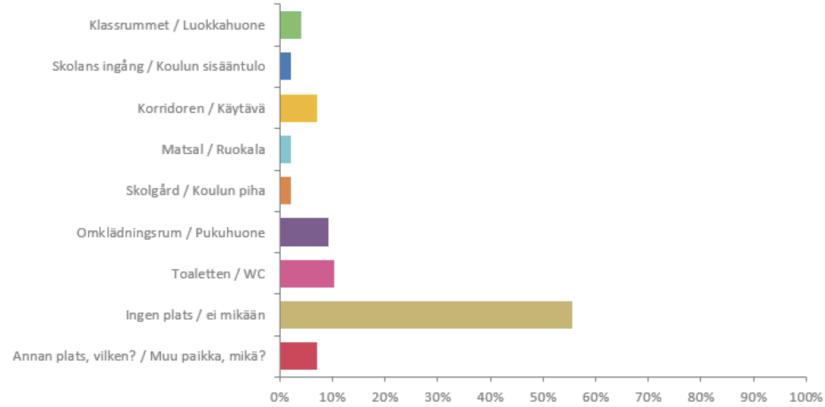
Q7: Finns det platser i skolan som är otrygga att vara på? Onko koulussa paikkoja, jotka koet turvattomaksi?

Answered: 97 Skipped: 4

ANSWER CHOICES	RESPONSES	
Ja	15.46%	15
Nej	39.18%	38
Jag vet inte	45.36%	44
TOTAL		97

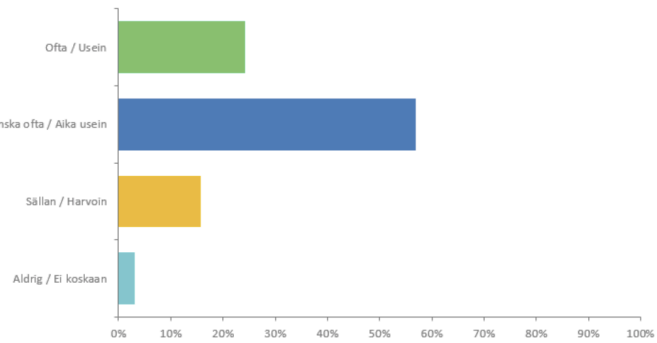
Q8: Vilka platser är otrygga? Mitkä paikat ovat turvattomia?

Answered: 97 Skipped: 4

Q13: Jag får arbetsro i klassrummet. Minulla on luokassa työrauha.

Answered: 95 Skipped: 6

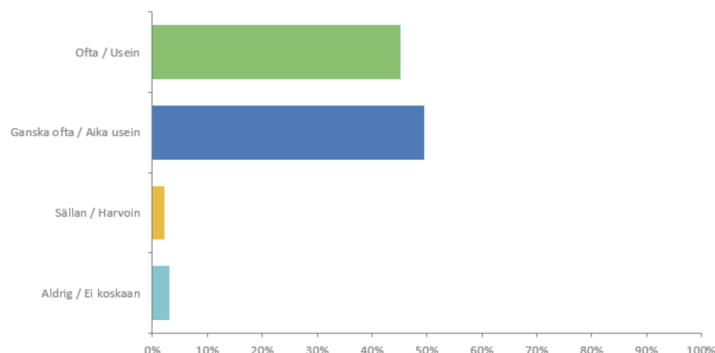
Q13: Jag får arbetsro i klassrummet. Minulla on luokassa työrauha.

Answered: 95 Skipped: 6

ANSWER CHOICES	RESPONSES	
Ofta / Usein	24.21%	23
Ganska ofta / Aika usein	56.84%	54
Sällan / Harvoin	15.79%	15
Aldrig / Ei koskaan	3.16%	3
TOTAL		95

Q14: Jag ger andra arbetsro i klassrummet. Minä annan työrauhan muille luokan oppilaille .

Answered: 95 Skipped: 6

Q14: Jag ger andra arbetsro i klassrummet. Minä annan työrauhan muille luokan oppilaille .

Answered: 95 Skipped: 6

Nästa bild

ANSWER CHOICES	RESPONSES	
Ofta / Usein	45.26%	43
Ganska ofta / Aika usein	49.47%	47
Sällan / Harvoin	2.11%	2
Aldrig / Ei koskaan	3.16%	3
TOTAL		95

Analys av enkätsvaren, åk 4-6:

Vad visar årets enkätsvar (vad gäller t.ex. trygghet, trivsel, kamrater, arbetsro)?

Vi ser att en hög andel av eleverna känner sig trygga och trivs i skolan. Enkäten visar att 85% av eleverna känner sig alltid (38,14%) eller oftast (47,42%) trygga i skolan. 84% av eleverna trivs bra/mycket bra. Vi ser att en högre andel elever upplever att de både får och ger arbetsro i klassrummet gentemot föregående årsresultat. Dessutom framgår det att fler elever känner att de kan säga vad de tycker och tänker.

Analysen är gjord utifrån det underlag som samlats in under ett tillfälle. Därmed ser vi att resultatet påverkas stort av elevernas mående, dagsform och förståelse av frågorna. Vi upplever att det hade varit gynnsamt att få ta del av resultatet årskursvis (lärarna fick ta del av resultaten stadiervis) för att kunna lokalisera och utarbeta åtgärder. Vi anser även att en genomgång av

kommentarerna skulle behövas inför nästa års analys, då alla kommentarer inte är lämpliga att visas för hela kollegiet utan kan stanna hos ledningen för vidare utredning.

Om vi jämför med förra årets resultat, vad ser vi för eventuella förskjutningar? Vad tror ni dessa beror på?

Trygghet:

2020 87% känner sig alltid (35,24%) eller oftast (52,38%) trygga i skolan.

2023: 85% känner sig alltid (38,14%) eller oftast (47,42%) trygga i skolan.

Vi ser att omklädningsrum, toaletter och korridor är de platser som eleverna upplever som mest otrygga.

Andel elever som anser att korridoren är en otrygg plats har ökat från 1,90% (2022) till 7,22% (2023).

Vi upplever att det är färre elever som vistas utanför klassrummen under lektionstid, eller under raster. Vi upplever att övergångarna är en riskfylld situation då många elever ska vistas på en mindre yta samtidigt.

Andel elever som anser att toaletten är en otrygg plats har minskat från 18% (2022) till 10% (2023).

Vi tror att renoveringarna bidragit till att toaletterna känns tryggare. Det har dock framkommit att många elever anser att handtagen och låsen på toaletterna känns otrygga.

Omklädningsrummet anses fortfarande vara en otrygg plats, med en marginell minskning från föregående år, från 9,52% (2022) till 9,28% (2023).

Idrottsläraren hinner inte finnas till hands i omklädningsrummet. Bristen på vuxennärvaro kan vara en bidragande faktor till att eleverna känner sig otrygga i omklädningsrummet. Det har framkommit att eleverna upplever otrygghet i och med att andra elever sitter med mobilerna framme i omklädningsrummet. Risken för detta ökar när idrottslektionerna schemaläggs under första och sista lektionen för dagen. Eleverna upplever också otrygghet då det rör sig andra människor i omklädningsrummen och lokalerna under idrottslektionerna. Det har förekommit att okända har rotat igenom och tömt elevernas väskor under lektionerna. Det saknas skyltning för tjejer och pojkars omklädningsrum, detta har bidragit till att okända pojkar gått in i tjejernas omklädningsrum.

Vi ser en ökning av elever som upplever att de aldrig har någon vuxen på rasterna som kan hjälpa, från 1% (2022) till 5% (2023).

Vi upplever att medlingstekniken inte används av alla och att eleverna ofta upplever att konflikter inte reds ut under rasterna. Vi ser att en trygghetspedagog, en person som ansvarar för att reda ut bråk, hålla kontakt med hem och stödja eleverna, skulle kunna bidra till en ökad trygghet hos eleverna samt en minskad arbetsbelastning hos lärare.

Vi ser även en ökning av elever som inte vågar be om hjälp på rasten från 1,9% (2022) till 4,12% (2023)

Vi ser en ökning av elever som aldrig känner sig trygga i skolan, från 3,81% (2022) till 7,22% (2023).

Trivsel:

2022:

Majoriteten anser att de trivs mycket bra/bra (86% sammanslaget), ca 13% upplever att de trivs mindre bra eller inte alls i skolan. 33 % mycket bra. 80% av eleverna trivs mycket bra/bra i klassen. Lägre andel trivs bättre i klassen än i skolan generellt.

2023:

84% trivs bra/mycket bra. 20% mycket bra. – minskning av elever som trivs mycket bra i skolan. Högre andel trivs mycket bra i klassen än i skolan generellt.

Vi ser att eleverna enligt 2023 enkät upplever att de trivs bättre i klassen än i skolan generellt. Vi ser en ökning av elever som inte trivs i klassrummet.

Det kan finnas ett samband mellan den ökade otrygghet som eleverna upplever i korridorerna och den minskade generella trivseln i skolan. Vi ser också att fler elever anser att de vågar säga vad de tycker och tänker i klassrummet. Detta kan också vara en bidragande faktor till att eleverna trivs bättre i klassrummet. Samtidigt ser vi en minskning av elever som ofta känner att de kan be om hjälp i skolan, vilket kan vara en bidragande faktor till att eleverna upplever att de inte trivs i klassrummet. Vi ser att trivseln är bra för att man kan säga vad man tycker och tänker men att otrygghet kan bidra till att man inte vågar be om hjälp.

Vad behöver utvecklas? Vilka utvecklingsbehov har vi och vad behöver initieras eller förändras?

- Vi behöver se över våra ”otrygga platser”. De platser som eleverna anser vara mest otrygga är också de platser som i regel inte har någon schemalagd vuxennärvaro. Kan en korridorsvård utgöra en trygghet för eleverna?

- Vi ser att vuxennärvaro vid övergångar har bidragit till en lugnare situation i korridoren. Läraren och rastvakter behöver finnas till hands även i korridoren. Ett förslag är att läraren följer eleverna ut och tar emot efter förmiddagsrasten och att rastvakterna följer med eleverna in efter lunchrasten och ser till att de kommer in i klassrummet.

- Samtliga behöver arbeta aktivt för att lösa de konflikter som uppstår.

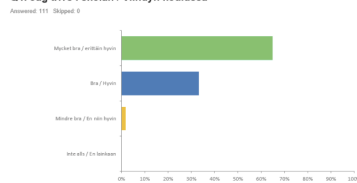
Vi upplever att lärare under perioder av högre arbetsbelastning har svårare att arbeta proaktivt och fånga upp signaler tidigt. Detta bidrar till en ond spiral då man får mindre tid/minskad förmåga till att arbeta förebyggande, vilket då leder till ökad mängd incidenter som man måste hantera i efterhand. Vi ser att toppar av arbetsbelastning hos lärare behöver identifieras och stöd behöver sättas in för att avlasta lärarna under dessa perioder.

Förslag på förbättringsinsatser i arbetslagets verksamhet och på enhetsnivå? Ange några konkreta förslag på insatser som vi lyfter in i nästa års Plan mot diskriminering och kränkande behandling, som främjande insatser vad gäller trygghet och trivsel på Aspstrandens skola.

- Ökad vuxennärvaro vid övergångar och i omklädningsrum.
- Hasp på toaletterna så att eleverna kan låsa från insidan.
- Tydliga skyltar för pojkar respektive flickors omklädningsrum.
- Ny genomgång av medlingstekniken för de medarbetare som inte har genomgått utbildningen sedan tidigare.

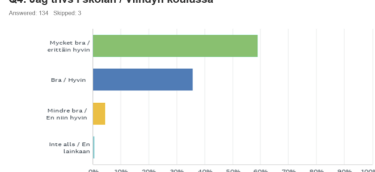
Jämförelse mellan tidigare års enkätsvar och årets enkätsvar

Q4: Jag trivs i skolan / Viihdyn koulussa

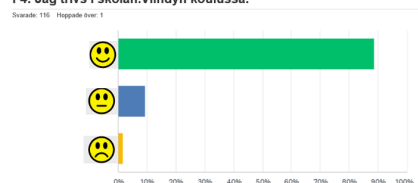
Åk F-3 (2023)

Q4: Jag trivs i skolan / Viihdyn koulussa

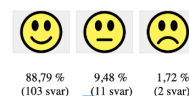
Åk F-3 (2022)

F4: Jag trivs i skolan. Viihdyn koulussa.

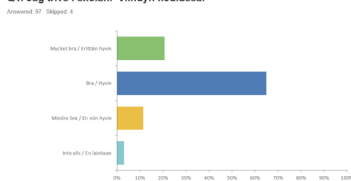

Åk F-3 (2021)

Mycket bra: 72 svar (65 %) Bra: 37 svar (33 %) Mycket bra: 79 svar (59 %) Bra: 48 svar (36 %)
Mindre bra: 2 svar (2 %) Inte alls: 0 svar (0 %) Mindre bra: 6 svar (4 %) Inte alls: 1 svar (1 %)

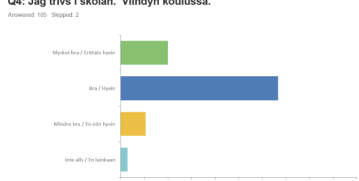

Q4: Jag trivs i skolan. Viihdyn koulussa.

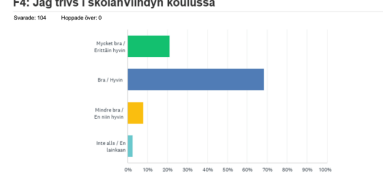
Åk 4-6 (2023)

Q4: Jag trivs i skolan. Viihdyn koulussa.

Åk 4-6 (2022)

F4: Jag trivs i skolan. Viihdyn koulussa.

Åk 4-6 (2021)

Mycket bra: 20 svar (21 %) Bra: 63 svar (66 %)
Mindre bra: 11 svar (10 %) Inte alls: 3 svar (3 %)

Mycket bra: 21 svar (20 %) Bra: 70 svar (67 %)
Mindre bra: 11 svar (10 %) Inte alls: 3 svar (3 %)

Mycket bra: 19 svar (18 %) Bra: 69 svar (66 %)
Mindre bra: 15 svar (14 %) Inte alls: 1 svar (0,01 %)

Särskilda insatser

Vidtas under läsåret 2023/24-2024/25 riktat mot det främjande och förebyggande arbetet utifrån trygghetsenkätens resultat:

- Olika stadiövergripande aktiviteter hålls kontinuerligt för att stärka skolans värdegrund, trivsel och trygghet, bland skolornas alla elever. Genom insatserna blandas eleverna i blandade åldersgrupper och lär känna andra elever och vuxna på skolorna.

- Diskriminering, trakasserier och kränkande behandling samt genusfrågor diskuteras i alla skolans årskurser regelbundet.

- Rastvärdar, iförda gula reflexvästar ska finnas ute alla raster. Särskilt otrygga platser har kartlagts på skolan och ett rastvärdsschema med särskilda ansvarsområden för rastvärdarna finns. Rastvärdsscheman har satts upp på strategiskt utvalda platser (entréhallarna) för att stärka

elevernas kännedom om vilka vuxna som ska vara ute på rastvärd.

- Organiserad rastverksamhet ska erbjudas alla dagar under skolans lunchraster.

Årets plan ska utvärderas senast

Mot slutet av 2024.

Beskriv hur årets plan ska utvärderas

Årets plan mot diskriminering och kränkande behandling ska utvärderas genom samtal i mindre grupper under en arbetslagsplanering, en k-tid, en pedagogisk kvällskonferens, alternativt under höstens utbildningsdagar 2024.

Ansvarig för att årets plan utvärderas

Jarko Tuisku, rektor

Främjande insatser

Skolans värdegrund

Områden som berörs av insatsen

Kränkande behandling, kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsvariation, sexuell läggning och ålder.

Mål och uppföljning

På Aspstrandens skola ska arbetet präglas av omtanke, hänsyn och respekt - i en skola där alla är olika och unika men lika mycket värda. Alla elever ska känna sig trygga i skolan, motverka utanförskap, diskriminering och kränkande behandling.

Insats

Läsåret inleds med en gemensam uppstart i arbetet - skolans värdegrund, *hänsyn, omtanke och respekt*. Samtliga klasser arbetar första veckorna med gruppstärkande övningar, förhållningssätt gentemot varandra, ordningsreglerna och begreppen diskriminering, trakasserier och kränkningar. Detta arbete fortsätter därefter löpande under hela läsåret genom bl.a. värdegrundsarbete, dramaövningar, forumspel, värdegrundssamlingar och andra gemensamma aktiviteter, där bl.a. kamratskap, etnicitet, könsroller, kroppsideal, konsumtion, samt kritisk granskning av hur dessa företeelser framställs i medier och populärkultur tas upp.

Ansvarig

Rektor och skolans personal

Datum när det ska vara klart

Kontinuerligt under läsåret

Höstfest

Områden som berörs av insatsen

Kränkande behandling, kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsvariation, sexuell läggning och ålder

Mål och uppföljning

Utveckla den sociala kompetensen och skapa goda förutsättningar för gruppssamhörighet från förskoleklassen till årskurs 6. Stärka vår ”vi”-känsla!

Insats

Höstfesten är en dag då elever och personal klär ut sig för att göra någonting tillsammans. Dagen kan innehålla olika aktiviteter som vi både genomför tillsammans och klassvis. Vi har denna dag för att lyfta fram var och ens unika person.

Ansvarig

Skolans personal

Datum när det ska vara klart

Fredagen den 13 september 2024

Vänskapsveckan

Områden som berörs av insatsen

Kränkande behandling, kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsvariation, sexuell läggning och ålder

Mål och uppföljning

På Aspstrandens skola fokuseras arbetet denna vecka kring hur vi är mot varandra, värdegrund, vänskap, omtanke och respekt i en skola där alla är olika och unika men lika mycket värda. Alla elever ska känna sig trygga i skolan, motverka utanförskap, diskriminering och kränkande behandling.

Insats

Värdegrundssamling i matsalen, gruppstärkande aktiviteter inom- och utomhus i åldershomogena och åldersblandade grupper.

Ansvarig

Skolans personal

Datum när det ska vara klart

Fredagen den 16 februari 2024

Studiero

Områden som berörs av insatsen

Kränkande behandling, kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsvariation, sexuell läggning och ålder.

Mål och uppföljning

Alla elever ska förstå vad som menas med studiero, samt uppleva att de har studiero när undervisning bedrivs på Aspstrandens skola.

Insats

Ett utvecklingsområde är att samtala med eleverna om vad arbetsro innebär samt, under en avgränsad period, tillsammans med eleverna, reflektera efter varje lektion om det varit arbetsro eller inte. Detta för att tydliggöra innebörden och betydelsen av ordet arbetsro, för eleverna.

Ansvarig

Rektor och skolans personal

Datum när det ska vara klart

Kontinuerligt under läsåret

Rastverksamhet

Områden som berörs av insatsen

Kränkande behandling, kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsvariation, sexuell läggning och ålder.

Mål och uppföljning

Alla elever ska känna sig trygga i skolan, i klassrummet och på skolgården. Motverka utanförskap samt förebygga kränkande behandling och diskriminering.

Insats

Rastvärdsskap

Rastvärdar **circulerar på skolgården** under förmiddagsrasten och på den gemensamma lekrasten efter lunch, enligt ett rastvärdsschema. Personal finns ute på skolgården på bestämda, strategiskt utvalda platser då barnen befinner sig utomhus. **All personal** har ansvar att stanna upp och ingripa när man ser elever som bråkar eller använder nedlåtande kommentarer, miner eller liknande.

Rastvärden **ska agera** observerande och leta efter situationer där det kan uppstå konflikter. Förekom dem. För att få överblick över de aktiviteter och ställen där barnen befinner sig, roterar rastvärden runt mellan dessa grupper av barn, stämmer av hur det går och sätter sig in i vad de gör. Rastvärden uppmärksammar de barn som verkar ensamma och ger dem stöd att komma in i ett leksammanhang.

Rastvärden **agerar och kommunicerar** med de olika grupperna av lekande barn. Rastvärden roterar mellan dessa och stämmer med jämna mellanrum av med dem och allt går bra, sätt dig in i vad de gör. En tydlig vuxennärvaro verkar förebyggande och signalerar lugn och bara med din närvaro tydliggör du skolans normer och regler. Exempel på göromål kan vara att dela in lag, spela med barnen och lyssna in stämningen.

Rastvärdsscheman sätts upp i alla kapprum för elevernas trygghet.

Rastvärdarna bär alltid gula rastvärdsvästar.

En rastvärd talar inte i telefon!

Ansvarig

Rektor och skolans personal

Datum när det ska vara klart

Kontinuerligt under läsåret

Aktiviteter mellan årsgrupperna

Områden som berörs av insatsen

Kränkande behandling, kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsvariation, sexuell läggning och ålder.

Mål och uppföljning

Skapa en trygg atmosfär och att eleverna i de olika åldrarna lär känna varandra för att skapa bättre förutsättningar för gruppsamhörighet. Att lära känna varandra, öka trivseln och öka samarbete vid temaarbeten och elevens val.

Insats

Gemensamma, klassöverskridande aktiviteter genomförs på skolan kontinuerligt under läsåret. Gemensamma dagar genomförs där eleverna i hög grad får umgås över klassgränserna får genomföra dagen, bl.a. genom friluftsdagar och temadagar.

Ansvarig

Skolans personal

Datum när det ska vara klart

Kontinuerligt under läsåret

Klassråd, elevråd, matråd, föräldraråd

Områden som berörs av insatsen

Kränkande behandling, kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsvariation, sexuell läggning och ålder.

Mål och uppföljning

Att eleverna utvecklar demokratiska värden och ser vilka möjligheter som finns att påverka sin vardag i skolan. Trygghetsenkäter genomförs under oktober.

Insats

Alla klasser har klassråd en gång i månaden, inför mötet med elevrådet. Aspstrandens skolas föräldraråd har möten där skolledningen deltar för en kontinuerlig dialog om skolans arbete. Föräldrarådet ger föräldrar insyn och delaktighet i skolans verksamhet och en möjlighet att kunna påverka och delta i skolans utvärdering.

Ansvarig

Rektor och skolans personal

Datum när det ska vara klart

Pågår hela läsåret

Kom-klädd-som-du-inte-brukar-dag

Områden som berörs av insatsen

Kränkande behandling, kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsvariation, sexuell läggning och ålder

Mål och uppföljning

På Aspstrandens skola fokuseras arbetet den här dagen kring värdegrund, vänskap, omtanke och respekt i en skola där alla är olika och unika men lika mycket värda. Alla elever ska känna sig trygga i skolan, motverka utanförskap, diskriminering och kränkande behandling.

Insats

Elever och personal kommer klädda som de inte brukar. Elever får inte bära läskiga masker, några vapen eller annat som uppfattas som kränkande.

Ansvarig

Skolans personal

Datum när det ska vara klart

Fredagen den 25 oktober 2024

Aspstranden läser

Områden som berörs av insatsen

Kränkande behandling, kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsvariation, sexuell läggning och ålder

Mål och uppföljning

På Aspstrandens skolas temavecka ”Aspstranden läser” fokuseras arbetet denna veckan på läsning, läsupplevelser och lästräning. Att läsa och lyssna på berättelser är upplevelser ger glädje, tröst och mod. Det kan även bidra till att stärka självkänslan och förståelsen för omvärlden. Att kunna spegla sig själv i text och bild kan vara ett viktigt led i uppbyggnaden av den egna identiteten.

Att dela en läsupplevelse med någon annan kan, inte minst, vara rolig avkoppling och en meningsfull samverkan!

Alla elever ska känna sig trygga i skolan, motverka utanförskap, diskriminering och kränkande behandling.

Insats

Olika läsaktiviteter i klassrummen och över klassgränserna, bokbyte och författarbesök.

Ansvarig

Skolans personal

Datum när det ska vara klart

Fredagen den 15 mars 2024

Kartläggningsmetoder

Trygghetsenkät genomförs under höstterminen i alla årskurser på skolan. Målkonferenser hålls en gång per termin. Skolsköterskan har hälsosamtal med förskoleklass elever och föräldrar, samt åk 4 eleverna.

Områden som berörs i kartläggningen

Kränkande behandling, kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsvariation, sexuell läggning och ålder.

Hur eleverna har involverats i kartläggningen

Trygghetsenkät genomförs med alla elever under oktober 2023.

Hur personalen har involverats i kartläggningen

Alla klasslärare tillsammans med arbetslagen är delaktiga i elevernas klassråd och har regelbundna samtal för att ta reda på elevernas trivsel och trygghet. All personal tog del av trygghetsenkäterna under höstterminen 2023 och analyserade resultatet samt bidrog till att utveckla verksamheten utifrån dessa enkätsvar.

Personalen är aktiv i genomförandet av trygghetsenkäten varje år med sina elever, genom att konkret genomföra enkäterna digitalt med eleverna. Resultatet följs upp av mentorer och pedagogerna i klasserna och åtgärder sätts in där behov finns och utvärderas kontinuerligt. Skolans elevhälsoteam och rektor följer upp resultaten och utvecklingen över tid.

Förebyggande åtgärder

Namn

Värdegrundsarbete i den dagliga undervisningen

Områden som berörs av åtgärden

Kränkande behandling, kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsvariation, sexuell läggning och ålder.

Mål och uppföljning

Att genom arbetspass, temarbeten, eller annan undervisning om och kring skolans värdegrund, kamratskap och sociala förmåga lyfta upp aktuella områden i detta på ett för eleverna dagsaktuellt, tydligt och konkret sätt. Genom att varva värderingsövningar, samtal och annat praktiskt arbete övas elevernas förmåga att förstå hur vi ska förhålla oss gentemot varandra, förstå allas olikheter, att var och en är unika - men lika värda. Acceptens och tolerans för andras olikheter.

Vidare åskådliggörs begreppen diskriminering, trakasserier och kränkningar under dessa lektionspass. Utvärdering sker löpande under våra arbetsenhets- och professionsmöten, samt under målkonferenserna, där frågeställningar kring hur vi arbetat med begreppen diskriminering, trakasserier och kränkningar gått. Särskilda uppföljningsfrågor ställs inom ramen för den andra, årliga trygghetsenkäten som genomförs under vårterminen.

Åtgärd

Vi integrerar värderingsövningar, samtal och annat praktiskt arbete kring värdegrunden i vår undervisning. Arbetet följs upp kontinuerligt under arbetslagens planeringsmöten.

Motivera åtgärd

Eleverna involveras härigenom mer i skolans värdegrunds- och likabehandlingsarbete.

Ansvarig

Skolans personal

Datum när det ska vara klart

Pågår under hela läsåret

Rutiner för akuta situationer

Policy

All personal i Aspstrandens skola har ansvar för att förebygga och aktivt motverka kränkande behandling och diskriminering. När skolan får reda på att någon kränkning skett, utreds händelsen skyndsamt. Utredningens omfattning beror på händelsens karaktär och utförs med hänsyn till den utsatte och övriga inblandade. Det är vuxna som ansvarar för att ingen ska bli illa behandlad i skolan. Tillsammans skapar barn och vuxna ett klimat där kränkningar inte finns.

Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling

På Aspstrandens skola arbetar ett elevhälsoteam. Ett av elevhälsoteamets uppdrag är att ansvara för skolans likabehandlingsarbete. På arbetslagens möten, varje vecka, uppmärksammas om det är någon elev som är utsatt för eller som kränkt andra elever. Elevhälsoteamet träffas 2 ggr per månad för att kartlägga, planera och följa upp ärenden.

Klassmentorer och annan personal har ett viktigt ansvar i det dagliga arbetet i klassrummet. De behöver vara aktiva i det dagliga samtalet med eleverna om hur de upplever sin skolsituation.

Rastvärdarna har ett viktigt ansvar i det dagliga arbetet på rasterna. De behöver vara aktiva på rasterna i det dagliga samtalet med eleverna om hur de upplever sin skolsituation.

Personal som elever och föräldrar kan vända sig till:

Elevhälsoteamet:

Jarko Tuisku, rektor, jarko.tuisku@haparanda.se, 0922-261 00

Liselott Wegblad, speciallärare, liselott.wegblad@haparanda.se, 0922-261 05

Pirjo Paldan, speciallärare, pirjo.paldan@haparanda.se, 0922-262 08

Maija Uusikartano, skolsköterska, majja.uusikartano@haparanda.se, 0922-266 31

Mika Liiti, skolkurator, mika.liiti@haparanda.se, 0922-263 10

Emil Jatko, skolpsykolog, emil.jatko@haparanda.se, 0922-260 38

Rutiner för att utreda och åtgärda när elev kränks av andra elever

1. En av skolans personal får kännedom om kränkning, konflikt eller att någon elev känt sig utsatt.
- 2a. Situationen åtgärdas inledningsvis med ett samtal eller en tillsägelse, eller enklare medlingssamtal med berörda parter. Klassläraren informeras. Klassläraren/-arna informerar de inblandade elevernas föräldrar.
- 2b. **Vid allvarigare**¹ situationer kontaktas klassläraren som i sin tur kontaktar någon i elevhälsoteamet. Rektor informeras. Klassläraren/-arna informerar de inblandade elevernas föräldrar.
3. Klasslärare och representant från elevhälsoteamet träffar samtliga inblandade och har individuella samtal med dem i syfte att utreda vad som hänt. När alla inblandade fått möjlighet att yttra sig och ge sin bild av det som hänt, kan skolan bedöma om och i sådana fall bestämma vilka insatser som bör göras. Insatser kan vara medlingssamtal eller allvarssamtal.
4. Klasslärare eller representant från trygghetsteamet ringer och informerar vårdnadshavare.
5. Klasslärare eller personal anmäler kränkningen till staden. Anmälan görs på stadens digitala plattform, *Draftit*, varifrån en signal går till rektor som får i uppgift att utreda ärendet vidare.
6. Uppföljning en eller två veckor efter händelsen.
7. Om kränkningar och trakasserier ej upphört kallas berörda elever tillsammans med vårdnadshavare till samtal hos rektor och/eller intendent och kurator, samt ytterligare en representant från elevhälsoteamet. Samtalet dokumenteras genom ett elevhälsokonferensprotokoll.
8. Om kränkningar och trakasserier fortgår efter detta vidtas ytterligare åtgärder. Det kan vara disciplinära åtgärder som beskrivs i skollagen, t.ex. en skriftlig varning eller tillfällig omplacering. Det kan också innebära kontakt med andra myndigheter såsom socialtjänsten eller polisen. *Draftit*-utredningen följs upp och hanteras.

¹ Avgörs vid varje unikt ärende

Rutiner för att utreda och åtgärda när elev kränks av personal

Om elev, förälder eller skolans personal upplever att elev/elever diskriminerats, trakasserats eller kränkts av anställda på skolan hänvisas ärendet till rektor som omgående utreder saken. Anmälan av kränkningen dokumenteras genom Draftit. Anmälan skickas automatiskt vidare till Barn- och ungdomsförvaltningen.

Rutiner för uppföljning

Uppföljning sker mellan en till två veckor från det att händelsen inträffat och sker tillsammans med den som blivit utsatt och den som utsatte. Om kränkningar och trakasserier ej upphört vid uppföljningssamtalet kallas berörda elever tillsammans med vårdnadshavare till samtal hos rektor och/eller biträdande rektor och kurator, samt ytterligare en representant från trygghetsteamet. Samtalet dokumenteras genom ett elevkonferensprotokoll. Under detta samtal upprättas också en handlingsplan.

Rutiner för dokumentation

Anmälningar om kränkande behandling mellan elev och vuxen dokumenteras i KIA. Ett underlag skickas automatiskt till rektor och vidare till barn- och ungdomsförvaltningen.

Ansvarsförhållande

Rektor och personalgruppen ansvarar för att Aspstrandens skola bedriver ett målinriktat arbete för att motverka kränkande handling och diskriminering av elever. Rektor tillsammans med elevhälsoteamet utvecklar teamets arbete. Elevhälsoteamets representanter ansvarar för att arbetsenheterna diskuterar nuläget i klasserna och har en stående punkt i dagordningen under sina möten. Klasslärare ansvarar för att regelbundet samtala med sina elever om trivsel och eventuella kränkningar.

Begrepp

Diskriminering

Diskriminering är när skolan på osakliga grunder behandlar en elev sämre än andra elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsvariation, sexuell läggning, eller ålder.

Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att en elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till ett visst gymnasieprogram med motiveringen att det redan går så många flickor på just detta program.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar en elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna. Om exempelvis alla elever serveras samma mat, kan skolan indirekt diskriminera de elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Trakasserier och kränkande behandling

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan). Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel ”kvinnliga”, ”homosexuella” eller ”bosniska” egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad ”blatte”, ”mongo”, ”fjolla”, ”hora”, eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att en elev eller student känner sig förolämpad, hotad, kränkt eller illa behandlad.

Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund. Gemensamt för

trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker en elevs värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder eller meddelande på sociala medier (till exempel Facebook).

Både skolpersonal och elever kan agera på ett sätt som kan upplevas som trakasserier eller kränkande behandling. Exempel på händelser som kan vara det som i lagen benämns kränkande behandling

- Carl blir ofta kontaktad på nätet av elever på skolan. Där kallar de honom ”pucko” och ”tjockis”. De har också lagt ut bilder av Carl på sociala medier. Bilderna har tagits i duschen efter gymnastiken.
- Lisa är stökig i klassrummet och vill inte lugna ner sig trots lärarens tillsägelse. Ett gräl som uppstår emellan dem slutar med att läraren ger Lisa en örfil.
- Oliver har slutat fråga om han får vara med och leka på rasterna. Han är hellre ensam än att behöva höra de andra säga att han inte får vara med. Skolans personal tror att Oliver är ensam för att han tycker om det. ”Han är en ensamvarg”, säger klassläraren. Oliver orkar inte förklara hur det egentligen ligger till.

Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier. Det kan handla om beröringar, tafsningar, skämt, förslag, blickar eller bilder som är sexuellt anspelade. Det kan också handla om sexuell jargong. Det är personen som är utsatt som avgör vad som är kränkande.

Repressalier

Personalen får inte utsätta en elev för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att eleven eller vårdnadshavaren har anmält skolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling. Det gäller även när en elev, exempelvis som vittne, medverkar i en utredning som rör diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

Diskrimineringsgrunder

Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man. Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier:

- Maria vill göra sin praktik på en målarfirma, men studie- och yrkesvägledaren avråder henne med argumentet ”Det är för hårt arbete för en tjej”. [diskriminering]
- Pedro blir retad av kompisarna på fritidshemmet för att han är den ende killen som valt att gå med i dansgruppen. [trakasserier på grund av kön]
- Några elever på skolan sprider ett rykte om Karin, att hon betar sig som en hora och hånglar med vem som helst. [sexuella trakasserier]

Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön. Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från ”det normala”. Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Jorge blir förlöjligad och hånad av en grupp killar i skolan eftersom han sminkar sig med mascara och läppglans. [trakasserier]
- Kim, som identifierar sig som intergender, söker upp skolkuratorn på sin skola för att tala om problem i familjen. Skolkuratorn ifrågasätter Kims könsidentitet och istället för att få prata om sina problem hemma, måste Kim förklara och försvara vad intergender betyder och innebär. [diskriminering]
- Alex, som klär sig i kjol och klänning, blir utföst av de andra tjejerna från

skolans tjejtoalett eftersom de tycker att Alex är för mycket kille för att få gå in där. [trakasserier]

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande. Alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- En skola med många elever med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn vid antagning av nya elever för att inte få en alltför segregerad elevgrupp. [diskriminering]
- Thomas, som är svart, får många kommentarer från de andra eleverna om sitt hår och sin hudfärg. Många vill ta och känna på honom. Klassföreståndaren avfärdar honom med att ”Ja, men du vet ju att du är annorlunda. Det är klart att de andra är nyfikna på dig. De menar ju inget illa”. [trakasserier]
- Maria är bäst i klassen på svenska. Hon är aktiv på lektionerna och har alla rätt på proven. Läraren vill inte ge Maria betyget A, då svenska inte är hennes modersmål. [diskriminering]

Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Vincent, vars familj är med i Pingstkyrkan, blir ofta retad för det av några klasskamrater. De säger det på skämt, men han tycker inte att det är roligt. [trakasserier]

Läraren nekar Leila att bära huvudduk på SFI-undervisningen med motiveringen

”Huvudduk är ett tecken på kvinnoförtryck”. Det innebär att Leila utestängs från sin utbildning. [diskriminering]

- Rebecka är judinna. En dag har någon ristat ett hakkors på hennes skåp. [trakasserier]

Funktionsvariation

Med funktionsvariation menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- På skolavslutningen ropade skolans rektor upp alla elever individuellt och tackade av var och en förutom särskoleklassen, som hon ropade upp som grupp. [diskriminering]
- Elenas pappa har en CP-skada. Hon blir arg och ledsen när andra elever i skolan ropar ”Din pappa är jävla CP.” [trakasserier]
- Patrik, som har ADHD, blir utkörd från klassrummet för att han inte kan sitta still. Han lämnar hela tiden sin plats. En dag klarar lärarvikarien inte av situationen utan skickar hem Patrik med orden ”ADHD-barn borde inte få gå i skolan!” [diskriminering och trakasserier]

Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning:

- Några elever i skolan brukar vara elaka mot Johanna på många olika sätt. Oftast kallar de henne ”äckliga lebb”. [trakasserier]
- Det har gått bra i skolan för James tills hans två pappor kom på besök. Efter det har han svårt att få vara med i grupparbeten och ibland får han jobba ensam.
- James vill inte vända sig till sin lärare eftersom läraren ser att de andra fryser ut honom, men inte gör något. [trakasserier]

- På skolan ordnas en avslutningsbal. Elin och Anna, som är ett par, får inte dansa den första uppvisningsdansen tillsammans. [diskriminering]

Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd. Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av ålder. Skyddet gäller alltså även i skolan. Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen. Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

- Malte är ett år yngre än sina klasskamrater och blir ofta retad på grund av detta. [trakasserier]
- Agnes pappa är mycket äldre än de andra papporna i hennes klass. Hon blir sårad när de andra klasskamraterna skämtar om det. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men de fortsätter i alla fall. [trakasserier]

HAPARANDA

— HAAPARANTA —